

TIZIANO

(1488/90–1576)

színes diapozitívek
1–25-ig

Összeállította és írta: Walla Gézáné

Kiadja:

Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1971.

Vecellio Tiziano az érett reneszánsz egyik legnagyobb festője. Életműve hatalmas ívelésű: a kései, klasszikus reneszánsz – a cinquecento – legnagyobb teremtő, továbbfejlesztő művésze. Művei a kor csúcseit jelentik. Fiatalkori képeiben a diadalmas érzéki szépség ünneplője, aggkorában a drámai mélységek meglátója. Gazdag életművének utolsó alkotásai már a barokk művészet kezdetét jelentik. Festészetében a velencei kolorizmus ötvöződött a firenzei–római klasszikus képszerkesztéssel. A Velencei Köztársaság hivatalos festője volt, hercegek és királyok megbízásait és megbecsülését érdemelte ki.

1. Madonna Szent Antallal és Szent Rókussal (Madrid, Prado)

Tiziano korai képeinél vitatott, hogy a velencei festészet nagy lírikusának, Giorgionének ecsetvonásait is őrzik-e, vagy csak az idősebb mester művészetének hatása érvényesül. Erre utal az alakok elrendezése, újdonság a szereplők festői – finom színekkel való – megkomponálása.

2. Dániel próféta bebizonyítja Zsuzsanna ártatlanságát (Glasgow, Corporation Galleries)

Tiziano bibliai tárgyú képei is a maga kora életének szépségét dicsérik. Eleven emberi szenvedélyek feszegetik a hagyományos kompozíciót.

3. Nemesember arcképe (London, National Gallery)

Ez a kép Tiziano első portréi közé tartozik. Az energikusan összefogott hideg színek az ábrázolt férfi jellemét fejezik ki. Az egyszerű, nagyvonalú kompozíció eleganciát, méltóságot sugároz.

4. Salome Keresztelő Szt. János fejével (Róma, Galleria Doria-Pamphili)

A bibliai tárgyú kép szintén Tiziano korai korszakából való. A festményen eszmény és valóság ötvöződik s bár a kép szerkezetében még Giorgione hatása mutatkozik, a tárgy mintázás már Tiziano legsajátosabb vívmánya.

5. Noli me tangere (Jézus megjelenik Mária Magdolnának) (London, National Gallery)

Giorgione hatása mellett a velencei festészet egyik jelleg-

zetességét is leolvashatjuk a képről. A természet, a táj ábrázolására a művész nagy gondot fordított. A bibliai téma és a pompás itáliai táj harmonikus egységben, egyenrangúan jelenik meg.

6. Égi és földi szerelem, (1512–1515 körül.) (Róma, Galleria Borghese)

Ez a mű Tiziano korai korszakát zárja le. A ruhátlan, me-rengő nő (Venus) még Giorgionét idézi, a pompás ruhá-zatú trójai Heléna azonban már az új szépségideált je-lenti, aki a napsütötte tájban a világi élet örömeit és szépségeit hirdeti.

7. Bacchanália (Madrid, Prado)

Az 1516-os év táján Alfonso d'Este ferrarai herceg Tizianót kéri fel a Bellini által megkezdett nagyméretű festmény befejezésére. A kettősség érezhető is a képen: a quattro-cento ízlésű festményre gazdag, érzelmes tizianói táj ke-rült.

8. Bacchus és Ariadne, ((1523.) (London, National Gallery)

A képen szenvedély és érzékiség, a dús emberi test, az élet élvezete ünnepli mámoros győzelmét.

9. Kesztyűs férfi (Párizs, Louvre)

Ez a kép, amely az ideálportré és a jellemábrázolás szin-tézise, egyrészt az egyén szabadságát, az ifjúságot és a

szépséget hirdeti, másrészt a modell egyéniségét jellemzi. A művész módszere – az egyszerűség, a gondosan megfestett apró részletek, az egyéniséget megjelenítő eszközök – a portréfestészetben hosszú ideig példaként szolgált.

10. Krisztus mennybemenetele (Brescia, Chiesa dei Santi Nazario e Celso)

A sötét előtér mögött a hajnali derengés megvilágítja Krisztus – Laocoon ihletésű – lebegő alakját. A transzcendens jelenet nagyon is reális földi környezetben zajlik le.

11. Madonna gyermekével, Szent Jánossal, és Szent Katalinnal (Nyulás Madonna) (Párizs, Louvre)

Újszerű megfogalmazásban, életképszerűen tárja elénk a mester a már oly sokszor ábrázolt jelenetet. Lány színekkel megfestett, természetes környezetben látjuk a Madonnát, gyönyörű velencei fiatalasszonyként.

12. Sírbatétel (Párizs, Louvre)

A borongós alkonyban megörökített jelenet kompozíciós középpontja a sápadt, élettelen Krisztus alak. A többi szereplőt a gyász, a részvét és a fájdalom köti a főalakhoz.

13. Urbinói Venus (Firenze, Uffizi)

A giorgionei ihletésű Venus az élet szépségének dicsérete. A bájos, magabiztos szépség, a kép háttérében látható jelenet a festő kiforrott művészetét példázza.

14. A Vendramin család fogadalmi képe (London, National Gallery)

Tiziano római tartózkodásának emléke a kép, amely ismét tökéletessé művelt jellemábrázolását dicséri. A vallásos hangulatú festményen zseniálisan jellemzett portrékat figyelhetünk meg. A kép középpontjában levő idős ember korának bölcsességével tekint felénk, a bal oldali férfialakok szinte révült pillantásával ellentétben áll a gyermekfigurák szétszóródó figyelme...

15. (Részlet az előző képből)

... mint például az oltár előtt ülő, kiskutyáját szorongató kisfiú, aki láthatóan lélekben távol van a ceremóniától. A kiemelt részleten jól megfigyelhető Tiziano festői előadásmódja, kitűnő jellemzőkészsége.

16. III. Pál pápa (Nápoly, Gallerie Nazionale di Capodimonte)

A sötét háttérből világítva emelkedik ki az aggasztán pápa megtört alakja, szeme még mindig élénk, tekintete átható, a bölcs öreg tisztában van a hízogó bókkal feléje hajló unokaöccs jellemével. A kép mondanivalóját kiemeli a fény és az árnyék játéka, a világos és sötét színekre felépülő kompozíció.

17. Francesco Venier doge arcképe (Lugano, Castagnola)

A pompa színei, az arany és a bíbor emelik ki a jelentős férfi képét. A mesterien megfestett ruhaminta és redők nem vonják el a figyelmet a karakterisztikus orcról és kézről.

18. V. Károly a mühlbergi csatában (Madrid, Prado)

Tiziano a spanyol udvar kedvelt festője is volt. Az 1540-es évek végén készült kép az öregedő uralkodót ábrázolja. A fekete harcimén pompás díszei, a páncél és a dárda csupán külsőség. Az arcvonások a nagytekintélyű és nagyfiatalmú császár bölcsességéről tanúskodnak.

19. Danae (Madrid, Prado)

A mitologikus alakot – akit Zeusz aranyeső formájában látogatott meg – lány ecsetvonásokkal személyesíti meg a mester. Testének vakító szépségét a sötét bőrű alak külön kihangsúlyozza.

20. Jacopo Strada régiségkereskedő képmása (Bécs, Kunsthistorisches Museum)

E férfi arcképét redős függönyök helyett hétköznapien naturális háttérből emeli ki a mester, ezzel is hangsúlyozva, hogy nem királyról, nem nemesemberről készült a festmény. Az előtte levő tárgyak, a kezébe adott szobor foglalkozására utalnak. A férfiarc határozott, tisztán látó egyéniségre vall. A nyakában levő lánc, a vállára vetett szörmegalléros kabát, a ruhaujjak mesteri ecsetvonásokról tanúskodnak.

21. Venus és Amor (Róma, Galleria Borghese)

A három grácia szimbólumokkal teli, finom pasztehl színekkel megfestett kompozíciójából az ékszerkoronás Venus alakja első pillantásra kiemelkedik. A másik két nőalak háttere – a kor divatjának megfelelő – természetes táj,

bíbor ruhájuk lágyan omlik. A sötét redők és Venusra irányuló odaadó tekintetük is a kép főszereplőjévé avatják Venust.

22. Részlet az előbbi képből

Venusnak háromszög kompozícióba zárt figurája a képnek önálló egysége. Ezt a sötét háttér külön kidomborítja. Az istennőt a világos ruha is kiemeli, a kis ámorok lágy mozdulattal omlanak alakjára.

23. Angyali üdvözlés (Velece, Chiesa di S. Salvatore)

E templomi freskó az oly sokszor megfestett vallásos téma újszerű feldolgozása. A kompozíció barokkos: Mária alakját Tiziano már nem a kép középpontjába helyezte el, a hívívő angyal sem lebeg, csak szárnyai avatják az ég küldöttévé. A szereplők nagy száma, a kompozíció, a színek és árnyalatok tobzódása már az új stílus megjelenését példázzák.

24. Töviskoronázás (részlet) (München, Alte Pinakothek)

E képből Krisztus fájdalmas alakját emeljük ki. A részlet Tiziano ellentétekre épülő kompozícióját szemlélteti: a durva pribékek hadonászása, sötét testük, elszánt arcuk ellenpontja a vérző, szenvedő Krisztus.

25. Önarckép (Madrid, Prado)

A kép az idős művész utolsó önarcképe. Mint az előző képen is, a mester utolsó korszakában alkotott művein el-

második a test anyagszerűsége. A lehetőfinom ecset-
vonásokkal, tompa színekkel készült festményről egy el-
fáradt aggastyán arca világít felénk – Tiziano.

E rövid képsorban a hosszú életű és sokáig alkotó mes-
ternek csak 25 képét mutathattuk be, a teljesség igénye
nélkül.

Tiziano képei közül még jónéhány megtalálható a Világ-
hírű Képtárak című diafilm-sorozatunkban.

VÉGE